

Çay Üretiminde Hasat ve Hasat Sonrasında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Mustafa AKBULUT¹, Nalan BAKOĞLU¹

¹ Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Ziraat ve Doğa Bilimleri Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü- RİZE
makbulutr@gmail.com (Sorumlu Yazar)

Özet

Dünyada çay üretiminde Çin, Hindistan, Kenya ve Sri Lanka'dan sonra Türkiye 5. sıra yer almaktadır. Ülkemizde çay üretiminin tamamı ise Doğu Karadeniz Bölgesi'nde yapılmaktadır. Çay üretiminde ilk sırada yer alan Rize ilinde yapılan bu çalışmada çay hasadı ve sonrasındaki sorunların ortaya konulması hedeflenmiştir. Araştırmada üreticiler, çay alım yeri yetkilileri ve nakliye yapan kişiler ile yapılan anket, gözlem ve değerlendirmelere yer verilmiştir. Çayın hasat aşamasından itibaren karşılaşılan sorunlar yanında, bunlara yönelik çözüm önerilerine de yer verilmiştir. Çay hasadında en önemli kayıp uygun olmayan hasat ekipmanından kaynaklanmakta ve uygun yapılmayan hasat ürün kalitesini düşürmektedir. Hasat sonrasında ise ürünün arazide ve alım yerlerinde bekletilme koşulları ve nakliye problemleri nedeniyle sorunlar yaşanmakta, ürünün yüksek oranda su içermesi (% 80-90) nedeniyle ürün kayıpları (% 5-10) meydana gelmektedir. Sonuçta üreticinin çay alım kotası ve fireden; alıcılar da çay kalitesinin düşüklüğünden ve yüksek fireden şikayet ettiği tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Çay, hasat, hasat sonrası, Doğu Karadeniz

Harvesting in Tea Production, Post-Harvesting Problems, and Suggestions for Solutions

Abstract

Turkey possesses the 5th place in tea production in the world after China, India, Kenya and Sri Lanka. Tea is only produced in the Eastern Black Sea region in Turkey. This study was conducted in Rize, which holds the first place in tea production, and the aim at this point is to discuss the tea harvest and the post-harvesting problems. The research included questionnaires, observations and assessments carried out with tea producers, the authorities at the goods acceptance department, and staff at the transportation department. In addition to the problems that emerge as of the harvest period of tea, suggestions to solve these problems are also included. The most important loss in the tea harvest is due to the unsuitable harvesting equipment and improper harvesting reduces the quality of the crops. After harvesting, there are problems regarding the conditions of waiting at goods acceptance places and transportation. As the crops have high water content (80-90%), they may result in losses up to 10%. Consequently, it was determined that the manufacturers have complaints mainly about tea production quota and losses of crops, and the tradesmen complain about the low quality and losses of crops at high rates.

Keywords: Tea, harvest, postharvest, The Eastern Black Sea

1. Giriş

Ülkemizde 762.073 da alanda 1.327.934 ton yaş çay üretilmekte olup, ülkemizde sadece 5 ilde çay üretimi yapılmaktadır. Rize ili 499.318 da alan ile üretim alanlarının % 66'ine sahiptir ve ilk sırada yer almaktadır. Bu ilimizi üretim alanı açısından Trabzon (158.252 da), Artvin (85.772 da), Giresun (20.222 da) ve Ordu (45 da) ileri takip etmiştir. Rize ili üretim yönünden de 859.356 ton ile ülke üretiminin % 65'ini karşılayarak ilk sırada yer almaktadır. Çay üretimi yönünden de Trabzon (303.860 ton), Artvin (155.733 ton), Giresun (30.988 ton) ve Ordu (63

ton) illeri sıralanmaktadır. İklim ve toprak özellikleri bakımından seçici olan çay bitkisi sadece bu illeri kapsayan ve toplam 180 km²'lik kıyı şeridini içine alan bölgede sağlıklı olarak yetiştirilebilmekte ve kaliteli ürün elde edilebilmektedir (Anonim 2017a). 2016 yıl verilerine göre 210.000 çay üreticisi (çay müstahsili) tarafından üretilen toplam 1.299.040 ton yaş çayın alımının 687.516 tonunu Çaykur ve 611.525 ton özel sektör kuruluşları yapmakta olup, 253.313 ton kuru çay üretimi gerçekleştirilmiştir (Anonim, 2017b). Ülkemizde 2015 yılında çay fabrikası sayısı 274 adet ve bu işletmelerin günlük işleme

kapasitesi ise 18.000 ton/gün olarak belirtilmiştir. Mevcut fabrikaların % 79'u (215 adet) Rize ilinde bulunmakta olup, bunu 34 adet ile Trabzon, 13 adet ile Giresun, 11 adet ile Artvin ve 1 adet ile Ordu takip etmiştir. Günlük çay işleme kapasiten de Rize ili % 76 (13.620 ton/gün) ile ilk sırada yer alırken; Trabzon % 14 (2.590 ton/gün), Artvin % 6 (1.100 ton/gün) ve Giresun % 4 (660 ton/gün) oran ile sıralanmıştır. Çaykura ait 45 fabrikada günlük işleme kapasitesi 8.000 ton/gün iken, özel sektör kuruluşlarına ait 229 çay fabrikasında günlük çay işleme kapasitesi 10.000 ton/gün olarak gerçekleşmiştir. Çaykur tarafından 2010 yılından itibaren programlı yaş çay alımlarına başlamıştır. Programlı yaş çay alımlarında satın alınacak yaş çay miktarı kadar üreticilerden yaş çay satın alabilmesi için; her sürgün dönemi için dekar başına satın alınacak yaş miktarı (Kota) belirlenerek, buna göre yaş çay alımları gerçekleştirilmektedir. 2015 yılında; üreticilerden birinci sürgün döneminde dekaradan 450 kg, ikinci sürgün döneminde dekaradan 375 kg ve üçüncü sürgünde ise 350 kg ürün satın alınmıştır. Özel sektör kuruluşlarında çay alımında ise herhangi bir kota uygulaması mevcut değildir. Ayrıca, Çaykur tarafından çay alım yerlerinde yığılma ve izdihamı engellemek için 2013 yılından itibaren yaş çay alımlarından Randevulu Çay Alım Sistemi uygulanmaktadır. Bu sistemde; 1-5 dekar arasında çaylık alana sahip üreticilerden haftada bir gün, 5-10 dekar arasında çaylık alana sahip üreticilerden haftada iki gün, 10 dekarından fazla çaylık alana sahip üreticilerden ise haftada üç gün yaş çay alımı yapılmaktadır. Üreticilerin çaylık alanlarına bakıldığında ise 10 dekarın altında arazisi olan üreticilerin oranı % 87 olarak tespit edilmiştir (Akbulut, 2013; Anonim, 2016). Bu da gerek hasat ve gerekse nakliye işlemlerini güçleştirmektedir.

Bu çalışmada çayda hasat ve hasat sonrasında sorunlarının ele alınması ve çözüm önerilerinde bulunulması hedeflenmiştir.

2. Materyal Metod

2015-2016 yıllarında Rize ili ve ilçelerine bağlı köylerde rastgele örnekleme usulüyle 200 çay üretici ve 10 çay alım yerinde yapılan anket çalışması ve gözlemler ile elde edilen veriler üzerinden çalışma yürütülmüştür. Anket formlarındaki sorulara verilen cevaplar (Ek 1) elektronik ortama aktarılarak yorumlanmıştır. Ayrıca, açık uçlu sorular yardımıyla elde edilen veriler ve gözlemlerde de bu kapsamda çalışmada değerlendirmeye alınmıştır. Çay alım yerleri ile ilgili çalışma ise 5 adet Çaykur ve 5 adet Özel Sektöre ait (2'si mobil alım yeri, 3'ü sabit alım yeri) olmak üzere 10 çay alım yerindeki görevlilerle yapılan görüşmelerden elde edilen bilgi ve tespitlere göre yorumlanmıştır. Sorularla ilgili cevaplar % olarak değerlendirilerek yorumlanmıştır.

3. Bulgular ve Tartışma

Doğu Karadeniz Bölgesi'nde en yüksek üretime sahip Bahçe Bitkilerinden biri olan çayın hasat ve hasat sonrası işlemleri incelendiğinde, sadece kısa süreli alım yerlerinde beklendiği ve muhafazasının söz konusu olmadığı genel olarak bilinmektedir. Ancak, gerek üretici gerekse alım yerlerindeki görevliler hasat ve hasat işlemleri sonrasında alım yerleri ile ürün işleme aşamasına kadar geçen süre boyunca üründe oluşan kalite kayıplarının hangi aşamalarda meydana geldiğini açıklayabilmek üzere yürütülen bu anket çalışmasında elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

Anket çalışmasında toplam 250 adet anketin yapıldığı ilçeler ve anket yüzdeleri incelendiğinde; Ardeşen (% 7,5), Çamlıhemşin (% 8,5), Çayeli (% 8,5), Derepazarı (% 6,0), Fındıklı (% 8,5), Güneysu (% 8), Hemşin (% 6,5), İkizdere (% 8,5), İyidere (% 6,0), Kalkandere (% 6,5), Pazar (% 17) ve Rize (Merkez) (% 8,5) şeklinde belirlenmiştir. Ankete katılanların % 73'ü erkek iken % 27'si kadındır. Yaş gruplarına bakıldığında ise 18-25 yaş grubunda % 7, 26-45 yaş grubunda % 41, 46-60 yaş grubunda %38 ve 61 yaş ve üzerinde % 14 anket katılımı gerçekleştirilmiştir. Ankete katılanların % 45,5'i ilkökul, % 35,5'i ortaokul, % 15'i üniversite, % 2'si lise ve kalan % 2'si ise okur yazar olmayan üreticiler olmuştur (Ek 1).

Ankete katılan çay üreticilerine sorulan çay dışındaki ürünlerin bölge için ekonomikliği ile ilgili soruya % 61 oranında ekonomik olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Sadece % 39'u ise çay dışındaki ürünlerin ekonomik olduğunu düşünmektedir. Bu durum çayın yöre için hala en önemli ekonomik ürün olarak görüldüğünü teyit etmektedir. Çaya alternatif ürün olarak hangi ürünün görüldüğü sorusuna katılımcıların % 48,5'i Kivi, % 14'ü Mısır, % 7,5 maviyemişi ve % 13,5'i diğer tarımsal ürünlerden Mandarin, Fındık, Siyah Kokulu Üzüm, Fasulye, Trabzonhurma, Ceviz, Stevia vb. diye cevap vermişlerdir. Katılımcıların % 16,5'i ise hiçbir tarım ürününün çay için kesinlikle alternatif olamayacağını oluşturmayacağı fikrini savunmuşlardır. Çay ile ilgili bilgi kaynağı olarak % 51,5'i Çaykur'u, % 33'ü Televizyon ve gazeteleri, % 6,5'i il ve ilçe tarım müdürlüklerini ve % 9'u ise internet, mesaj, telefon vb. diğer araçlar vasıtasıyla bilgi aldıklarını iletilmişlerdir (Ek 1).

Ankete katılanlara çaylık alanlarının büyüklüğü ile ilgili soruya % 47,5'i 5-10 dekar, % 16'sı 5 dekarından küçük, % 14'ü 21-40 dekar, % 13'ü 40 dekarın üzerinde, % 7'si 11-20 dekar arasında araziye sahip iken % 2,5'i kendine ait arazisinin olmadığını bildirmiştir (Ek 1).

Organik Tarım hakkındaki görüşleri sorulduğunda % 8'inin organik tarım yapmakta olduğu, % 50'sinin organik tarım yapmayı istediği, % 40'ini ise organik tarım yapmayı istemediğini bildirir-

ken % 2'si konuyla ilgili yorum yapmamıştır. Ankete katılanların % 63'ü çayda pazarlama sorununu yaşamadığını bildirirken, % 37'si çayda pazarlama sorununu yaşadığını bildirmiştir. Ürün pazarlama oranı ile ilgili tamamını pazarlayanların oranı % 82'i, % 90-95 arasında ürünü pazarlayanların oranı % 7, % 70-80 arasında ürünü pazarlayanların oranı % 5, % 50-60 arasında ürünü pazarlayanların oranı % 3 ve % 50'den aşağı ürün pazarlayabilenlerin oranı ise % 3 olarak tespit edilmiştir (Ek 1).

Çay hasadını % 55'i kendisi ve ailesi ile, % 25'i günlük işçi ile, % 16'si kendisi ve günlük işçi ile ve % 4'ü ise yarıcı ile gerçekleştirdiğini belirtmektedirler. Ailece çay hasadında çalışan kişi sayısı % 12'si 1 kişi, % 33,5'i 2 kişi, % 30'u 3 kişi ve üzerinde kişi ile hasadı gerçekleştirirken, katılımcıların % 24,5 oranında ise ailelerinden hiç kimse çay hasadına katılmamaktadır. Bu durum çayda ailece yapılan işlemlerin azaldığını göstermektedir. Çay hasadında günlük işçi sayısına bakıldığında % 43,5'i 3 ve üzeri adette günlük işçiyle, % 15,5'i 2 adet günlük işçiyle, % 1'i 1 adet günlük işçiyle ve % 40 ise günlük işçi çalıştırmadığını belirtmiştir. Hasat döneminde günlük işçi çalıştıranların % 43,5'i 3 gün üzerinde, % 14,5'i 2 gün ve % 2'si de 1 gün işçi çalıştırmaktadır. Günlük işçi çalıştıranlarda % 60 oranında Gürcü ve % 40 oranında Türk uyruklu işçilerin çalıştırıldığı belirtilmiştir. Günlük işçilerde ücret oranında % 86,5'inin yiyeceği, % 75'inin ulaşımı, % 20'si konaklamayı çaylık sahibi sağlarken % 13,5'i ise herhangi bir ek harcama yapmadığını belirtmiştir (Ek 1).

Çay hasadı yapılan alan büyüklüğü % 23'ü 5 dekar küçük, % 25,5 oranında 6-10 dekar arasında, % 24,5 oranında 11-20 dekar arasında, % 22,5'i 21-50 dekar arasında olurken, % 4,5'i 50 dekarın üzerinde tespit edilmiştir. Çay hasatında % 98,5 oranında çay makası kullanılırken, makine ile hasat yapan üretici oranı % 1,5 olarak tespit edilmiştir. En önemli kayıp uygun olmayan hasat ekipmanından kaynaklanmakta olup, doğru yapılmayan hasat ürün kalitesini düşürmektedir.

Ankete katılanların % 63,5'i hasat sırasında hava durumunun önemli olduğunu belirtirken, % 36,5'i hasat sırasında hava durumunun önemli olmadığını belirtmişlerdir. Hasat için en uygun hava durumu olarak %64,5'i bulutlu havaları, %

31,5'i yağmurlu havaları % 4'ü ise güneşli havaları belirtmiştir. Özellikle bakıldığında yağmurlu havaları tercih edenlerin hava durumunun hasatta önemli olmadığını düşünenlerden oluştuğu ve yağışlı havalarda hasat edilen çaylarda fire oranının daha düşük olduğu için tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Havanın önemli olduğunu düşünenler ise bulutlu havalarda daha rahat bir hasat işlemi gerçekleştirdikleri için tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Hasat edilen çaylık alanların % 81,5'i dağlık alanlara sahip olduğunu belirtirken, % 18,5'inin toplu çay alanlarına sahip olduğu tespit edilmiştir. Hasat edilen çayların alım yerine kadar taşınmasında % 79,5 oranında kamyonetler tercih edilirken, % 8,5 oranında özel el arabaları, % 6 oranında teleferik ve % 6 oranında ise sadece sırtında taşıma ile yapıldığı tespit edilmiştir. (Ek 1). Ürünün arazide ve alım yerlerinde bekletilme koşulları ve nakliye problemleri nedeniyle sorunlar yaşandığı belirlenmiştir. Ürünün yüksek oranda su içermesi (% 80-90) nedeniyle önemli kayıplar (% 5-10) meydana geldiği de gözlemlenmiştir.

Çay satışında ankete katılanların % 86'sı Çaykur ve özel sektör kuruluşlarına çayını verdiğini belirtirken, % 14'ü ise sadece Çaykur'a çay satışı yaptığını belirtmiştir. Hasat edilen çayların aynı gün içinde pazarlandığını söyleyenlerin oranı % 90,5 iken % 9,5'i bazen 2. güne çay satışının sarkabildiğini belirtmişlerdir (Ek 1).

Çay üretimi ile ilgili üreticilere son olarak sorunları sorulduğunda % 19'u pazarlama sorunlarından, % 17,5'i kota sorunundan % 12,5'i fiyat düşüklüğünden, % 11,5'i eğitim ve bilgi eksikliğinden, % 7,5'i *Ricania* zararlısından, % 7'si toprak, gübreleme sorunları ve verim düşüklüğünden, % 4'ü hasat, işçilik ve ulaşım sorunlarından, % 4'ü arazi darlığı, coğrafya, iletişim sorunları, ilgisizlik, hayvancılıktaki sorunlar gibi diğer sorunlardan şikayet ederken, ankete katılanların % 11,5'i çay yetiştiriciliği ile ilgili sorunları olmadığını belirtmişlerdir (Ek 1).

Çay alım yerleri ile ilgili çalışma ise 5 adet Çaykur ve 5 adet Özel Sektöre ait (2'si mobil alım yeri, 3'ü sabit alım yeri) olmak üzere 10 çay alım yerindeki görevlilerle yapılan görüşmelerden elde edilen bilgi ve tespitlere göre yorumlanmıştır. Buna göre alım yerlerinde üreticilerin randevulu sistemle birlikte planlı şekilde gelebildiği belirtilmiştir. Çay alım yerlerinde çay üreticileri-

Çizelge 1. Türkiye Çay Alanları ve Üretim Değerleri (TÜİK,2016)

Table 1. Turkey Tea Fields and Production (TÜİK,2016)

İller	Alan (dekar)	Üretim (ton)
Rize	497.693	869.387
Trabzon	158.264	295.304
Artvin	85.779	137.722
Giresun	20.287	25.474
Ordu	50	47
TÜRKİYE	762.073	1.327.934

nin getirmiş olduğu üründe ürün firesinin (Çayın randımanı % 20-22, alımyeri firesi % 3-5 - ıslaklık firesi % 10) yüksek oranda olmasından şikayet edilmiştir (Akbulut, 2013). Ürün firesi olarak ürünün ıslak olması, uygun hasat edilmeyen ürün nedeniyle kalite kayıplarının artması en önemli sorun olarak görülürken, sonuçta düşük randımanlı, kalitesiz ve işlemede önemli çay atığı oranına sahip ürünleri almaları yönünde üreticilerin baskılarının iletişimde problemlere neden olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, çayların alındıktan sonra çay alım yerlerinde 30-50 cm kalınlığında serilerek fabrikalara aynı gün içerisinde kalite kaybetmeden naklini sağlamaya çalıştıkları belirtilmiştir. Çay alım yerinde bu anlamda kısa süreli bekleme yerleri olarak kalitenin artırılması gerektiği vurgulanmıştır. Çay alım yerlerinden fabrikalara ürünün ulaştırılması sırasında ise nakliye yapılan araçlara yapılan aşırı yüklemelerin üretilecek çayın kalitesini düşürdüğü tespit edilmiştir. Çalışma sırasında incelenen 2 adet özel sektöre ait mobil alım yerinde ise alınan çayların direk nakliye araçları olarak kullanılan kamyonların kasalarına döküldüğü burada 2-3 saati geçen bekleme yerlerinde ise kayıpları azaltmak için, çayların kasa içerisinde bölgesel nakli sağlanarak havalandırıldığı belirtilmiştir. Nakil araçlarındaki ürünlerin kalite kayıplarını en aza indirmek üzere branda ile nakil sırasında üzerinin kapatıldığı ancak, sıcak havalarda bunun bile sorunlara yol açabildiği belirtilmiştir.

4. Sonuç

Çay hasadında ;

En önemli kayıp uygun olmayan hasat ekipmanından kaynaklanmakta olup, doğru yapılmayan hasat ürün kalitesini düşürmektedir.

Hasat sonrasında ise

Ürünün arazide ve alım yerlerinde bekletilme koşulları ve nakliye problemleri nedeniyle sorunlar yaşanmaktadır.

Ürünün yüksek oranda su içermesi (% 80-90) nedeniyle önemli kayıplar (% 5-10) meydana gelmektedir.

Sonuçta üretici (Çay Müstahsili) çay alım kotasından ve firenden; alıcılar da çay kalitesinin düşüklüğünden ve yüksek firenden öncelikli olarak şikayet etmektedir.

Kaynaklar

Akbulut, M., 2013. ÇAYKUR Görevde Yükselme Eğitimi Ders Notu (Tarım Grubu). 102 s. Rize.

Anonim, 2016. Çaykur 2015 Yılı Çay Sektörü Raporu. Rize.

Anonim, 2017a. TÜİK web sayfası verileri (www.tuik.gov.tr)

Anonim, 2017b. Rize Ticaret Borsası web say-

fası verileri (www.rtb.org).

ÇAY HASAT VE HASAT SONRASI ANKETİ (2015-2016)	
İLÇE	%
Ardeşen	7,5
Çamlıhemşin	8,5
Çayeli	8,5
Derepazarı	6
Fındıklı	8,5
Güneysu	8
Hemşin	6,5
İkizdere	8,5
İyidere	6
Kalkandere	6,5
Pazar	17
Rize (Merkez)	8,5

CİNSİYET	
	%
Erkek	73
Kadın	27

YAŞ	
	%
18-25	7
26-45	41
46-60	38
61+	14

EĞİTİM	
	%
Okur Yazar Değil	2
İlkokul	45,5
Ortaokul	35,5
Lise	2
Üniversite	15

ÇAY DIŞINDAKİ ÜRÜNLERİN EKONOMİKLİĞİ	
	%
Ekonomik	39
Ekonomik Değil	61

ÇAYA ALTERNATİF	
	%
Alternatifsiz	16,5
Kivi	48,5
Mısır	14
Maviyemiş	7,5
Diğer (Mandarin, Fındık, Üzüm, Fasülye, Trabzonhurması, Ceviz, Stevia vb.)	13,5
ÇAY İLE İLGİLİ BİLGİ KAYNAĞI	
Çaykur	51,5
Tv Gazete	33
Tarım İl/İlçe Müdürlükleri	6,5
Diğer (İnternet, Mesaj, Telefon vb.)	9

ÇAY ALANI BÜYÜKLÜĞÜ (dekar)	
	%
Arazisi yok	2,5
0,5-4,96	16
5-10	47,5
11-20	7
21-40	14
41 ve üzeri	13

ORGANİK TARIM YAPMAYI DÜŞÜNÜYOR MU	
	%
Evet	50
Hayır	40
Yapıyor	8
Yorum Yok	2

ÇAYDA PAZARLAMA SORUNU VAR MI?	%
Var	37
Yok	63

ÜRÜN PAZARLAMA ORANI	%
0-49	3
50-60	3
70-80	5
90-95	7
100	82

ÇAY HASATINI KİM YAPIYOR	%
Kendisi ve Ailesi	55
Kendisi ve Günlük İşçi	16
Günlük İşçi	25
Yanıcı	4

AİLECE ÇAY HASADINDA ÇALIŞAN KİŞİ SAYISI	%
0	24,5
1	12
2	33,5
3+	30

ÇAY HASADINDA ÇALIŞAN GÜNLÜK İŞÇİ SAYISI	%
0	40
1	1
2	15,5
3+	43,5

KAÇ GÜN İŞÇİ ALINIYOR	%
0	40
1	2
2	14,5
3+	43,5

GÜNLÜK İŞÇİNİN UYRUĞU	%
Türk	40
Gürcü	60

GÜNLÜK İŞÇİLERE SUNULAN EK HİZMETLER	%
Yiyecek	86,5
Ulaşım	75
Ev	20
Hiçbiri	13,5

ÇAY HASADI (ton)	%
1-5	23
6-10	25,5
11-20	24,5
21-50	22,5
50 üzeri	4,5

ÇAY HASATI	%
Çay makası	98,5
Makine ile	1,5

HASAD SIRASINDA HAVA DURUMU ÖNEMLİ Mİ?	%
Önemli	63,5
Önemsiz	36,5

HASAT İÇİN EN UYGUN HAVA DURUMU	%
Bulutlu	64,5
Yağmurlu	31,5
Güneşli	4

DAĞINIK ÇAY PARSELİ DURUMU	%
Var	81,5
Yok	18,5

HASAT SONRASINDA KULLANILAN NAKİL ŞEKİLLERİ	%
Kamyonet	79,5
El Arabası	8,5
Teleferik	6
Sadece Sirtta Taşıma	6

ÇAY SATIŞI	%
Çaykur + Özel Sektör	86
Sadece Çaykur	14

GÜNLÜK SATIŞ	%
Her zaman	90,5
Çoğunlukla	9,5

ÇAY ÜRETİMİNDEKİ SORUNLAR	%
Kota Sorunları	17,5
Fiyat Düşüklüğü	12,5
Pazarlama Sorunları	19
Destekleme Yetersiz	5,5
Toprak, Gübreleme sorunları ve Verim düşüklüğü	7
Hasat, İşçilik ve Ulaşım Sorunları	4
Ricania Zararlısı	7,5
Diğer Sorunlar (Arazi Darlığı ve Coğrafya, İletişim, işsizlik, ilgisizlik, hayvancılık vb.)	4
Sorun Yok	11,5